

## Haszonfa becslésénél követett eljárás kocsányos tölgyállabban.

A rékási m. k. erdőhivatal kezelése alá tartozó erdők nagyobbára tiszta kocsányos tölgyállabokból állanak, a melyek legnagyobbbrészt fűrészrönkök és vasuti talpfák előállítására által használtatnak ki; a visszamaradt faanyag azután mint tűzifa értékesítettik. A becslés alkalmával a haszonfa megállapításánál az lett alapul felvéve: vajjon az illető osztagból hány tömörméter, vasuti talpfának alkalmas haszonfát lehetne kihasználni, s ezen haszonfamennyiség a következő módon lett megbecsülve.

A közel vágható állabok nagy pontossággal fanem, kor, termőhely és állabjóság szerint osztagokra felosztván, minden egyes osztagban egy, sőt néha két területre nézve egy, egész három holdas próba vétetett.

Ezen próbavételnél, míg az egyik munkás az egyes fák vastagságát az átlalóval megmérte, addig egy másik munkás egy rendesen 3, 6, 9, 12 méterre beosztott, a mennyire lehetett könnyű rúddal a mintatérben lévő mindazon fákhoz állott, a melyekből a vastagság, növés és hosszúság tekintetbe vétele mellett épületfa, illetőleg vasuti talpfa kikerülhetett. Az illető becselő azután a kérdéses fa elébe állván, szemre kikereste azon pontot, a meddig a fatörzs vasuti talpfának alkalmas, és ezen, haszonfára alkalmas törzsdarab hosszát a mellé tartott rúdhoz arányítva — a mely rúdon az egyes hosszak vagy bevágások, vagy zsinegek által voltak jelezve — így megbecsülte. Azután a becselő a próbavételi jegyzőkönyvbe nem csak az egyes fatörzsnek mellmagasságbani átmérőjét, hanem egyuttal egy, e célra külön nyitott rovatba az egyes fatörzsekből kikerülhető épületfa darab hosszát is bejegyezte.

Leírásom végén *A*) alatt egy ilyen a kiszetői erdőgondnokság pagonyában vett próba, *B*) alatt pedig a haszonfa kiszámítása látható.

A kitüzött mintatérnek kiszámlálása után, a felvett törzsek 3—5 vastagsági osztályra felosztatván, minden osztályra a mintatörzs kiszámított, ledöntetett és köböztetett, a mely mintatörzs alapján számított ki azután a szokásos módon az egész vastagsági osztály, illetőleg az egy holdnyi területen lévő összfatömeg.

A 31 cm. vastagságból fölfelé a próbavétel alkalmával feljegyzett haszonfahosszak és az átmérő alapján határozottat meg azután a haszonfamennyiség.

Ismeretes volt ugyanis minden egyes ilyen haszonfa darabnak hossza, valamint — a fatörzs mellmagasságban mért átmérőjével azonos — alsó átmérője. Hogy tehát ezen haszonfa darabok köbtartalma meghatározható legyen, szükséges volt még annak középátmérőjét is tudni. Számos a sik kocsányos tölgyerdőkben vett próbák és ez alkalommal elemezett fatörzsek-ből meghatározottat, hogy az átmérő átlagban minden méterhossznál egy cm.-el különbözik, azaz, hogy p. o., ha az alsó átmérő 34 cm., akkor az átmérő 3 mt.-rel följebb csak 31 cm.

Erre alapítva lett azután a vett próba után a 31 cm. vastagságtól fölfelé minden egyes haszonfa darab köbtartalma a följegyzett alsó átmérő és a törzshöz tartott rúd segítségével megbecsült és külön rovatba jegyzett hossz alapján kiszámítva. P. o. a 40 cm. vastagságnál a mintatéren a következő haszonfára alkalmas hosszak találtattak : 9,7 méter; volt tehát ezen 2 darabnak köbtartalma :

1. alsó átmérő 40 cm., hossz 9 m., középátmérő 35 cm. = 0.87 tm.;

2. alsó átmérő 40 cm., hossz 7 m., középátmérő 37 cm. = 0.75 tm.



Miután így egy külön jegyzetben (lásd *B* tábla) a mintatérben talált haszonfamennyiség kiszámított, ki lett számítva ezen haszonfamennyiség százalékban az egész osztagra nézve. Következik *A*) alatt a példának felhozott, Smida nevű erdőrészben vett próba; *B*) alatt a haszonfa kiszámítása.

A)

Próbaszám : 3.

Az erdőrész neve : Smida, 8 osztag.

Terület: 1600 □<sup>o</sup>

Fanem : Kocsányos tölgy.

Át- mé- rő ctm.	Törzsszám		A mintatérben talált haszonfa- darabok hossza méterben	Tömtarta- lom t. m.		Át- mé- rő ctm.	Törzsszám		A mintatérben talált haszonfa- darabok hossza méterben	Köbtarta- lom t. m.	
	egyen- ként	össze- sen		egyen- ként	össze- sen		egyen- ként	össze- sen			
I-ső osztály						III-ik osztály.					
10	3		.	0·023		31	8	7, 6, 7, 7, 6		0·604	
11	1		.	0·009		32	5	8, 8, 7, 7		0·402	
12	6		.	0·068		33	6	4, 7, 8, 9		0·513	
13	3		.	0·040		34	8	6, 8, 7, 8, 4, 7		0·726	
14	8		.	0·123		35	3	7, 8, 5		0·289	
15	12		.	0·212		36	.				
16	12		.	0·241		37	5	8, 8, 6, 8		0·538	
17	14		.	0·318		38	1	9		0·113	
18	27		.	0·687		39	2	9, 8		0·239	
19	17		.	0·482		40	2	9, 7		0·251	
20	15	118	.	0·471	2·674	41	1	9		0·132	
II-ik osztály.						42	4	5, 9		0·554	
21	16		.	0·554		43	1	6		0·145	
22	9		.	0·342		44	.				
23	7		.	0·291		45	5	8, 7, 9, 4		0·795	
24	14		.	0·633		46	3	11, 9		0·498	
25	11		.	0·539		47	3	10, 9, 10		0·520	
26	10		.	0·531		48	.				
27	9		.	0·515		49	1	12		0·188	
28	6		.	0·369		50	.				
29	7		.	0·462		51	.				
30	14	103	.	0·989	5·225	52	18	9, 9, 10, 7, 10, 10, 8, 10, 6, 12, 12		3·823	
						53	.	76			10·330

A törzsszám és köbtartalom összege alapján kiszámítva a mintatörzseket, lesz :

I. mintatörzs = 17 cm.,

II. „ = 25 „

III. mintatörzs = 42 cm., a mely mintatörzsek ledöntetvén, törzselemzés által köböztetvén, a talált köbtartalom pedig a törzsek számával szoroztatván, a következő összfatömeg találtatott.

I. vastagsági osztály	=	19 <sup>59</sup> tm.,
II. „ „	=	62 <sup>72</sup> „
III. „ „	=	109 <sup>97</sup> „
vagyis az egész holdon	=	192 <sup>28</sup> tm.
kikerekítve	=	192 „

### B) A mintatéren talált hásznonfa kiszámítása.

Alsó átmérő	A haszonfadarab			Alsó átmérő	A haszonfadarab		
	a rúd segítségével megbecsült hossza	leütés által az alsó átmérőből kiszámított középátmérője	köb-tartalma		a rúd segítségével megbecsült hossza	leütés által az alsó átmérőből kiszámított középátmérője	köb-tartalma
31	7	28	0.43	39	8	35	0.77
31	6	28	0.37	40	9	36	0.92
31	7	28	0.43	40	7	37	0.75
31	7	28	0.43	41	9	38	1.02
31	6	28	0.37	42	5	40	0.63
32	8	28	0.49	42	9	38	1.02
32	8	28	0.49	43	6	40	0.75
32	7	29	0.46	45	8	41	1.06
32	7	29	0.46	45	7	42	0.97
33	4	31	0.30	45	9	41	1.19
33	7	30	0.50	45	4	43	0.58
33	8	29	0.53	46	11	41	1.45
33	9	29	0.59	46	9	42	1.25
34	6	31	0.45	47	10	42	1.39
34	8	30	0.57	47	9	43	1.31
34	7	31	0.53	47	10	42	1.39
34	8	30	0.57	49	12	43	1.74
34	4	32	0.32	52	9	48	1.63
34	7	31	0.53	52	9	48	1.63
35	7	32	0.56	52	10	47	1.74
35	8	31	0.60	52	7	49	1.32
35	5	33	0.43	52	10	47	1.74
37	8	33	0.68	52	10	47	1.74
37	8	33	0.68	52	9	48	1.63
37	6	34	0.55	52	10	47	1.74
37	8	33	0.68	52	6	49	1.13
38	9	34	0.82	52	12	46	1.99
39	9	35	0.87	52	12	46	1.99
						Összesen .	51.17



vagyis az egy holdnyi mintatéren lévő összes haszonfa = 51 tömméter, a mi összehasonlítva az összfatömeggel  $\frac{5100}{192} = 27\frac{0}{10}$ .

A haszonfának ily módoni meghatározása igen pontos, föltéve, hogy a mintatér helyesen van választva, és a becsülő némileg gyakorolt, mivel némi gyakorlottságot kíván főleg annak megítélése, hogy a fatörzs bizonyos magasságban még bir-e a haszonfához szükséges kellékekkel, nevezetesen elég vastag-e arra.

A kezelésem alatt lévő mosniczai pagonyban mind a tavalyi, mind az idei vágásban tényleg kihasznált haszonfamenyiség alig 5<sup>0</sup>/<sub>10</sub>-al különbözik a leírt módon megbecsült haszonfa mennyiségtől.

Mosniczán, 1880. áprilho 25-én.

*Jávorszky Albert,*  
h. erdész.

## Az eperfa (Morus).

Közli : Figura József, uradalmi erdész.

Az eperfa (Morus) az egylakiak osztályába (Monoecia L. XXI.) tartozik, azaz, hol a porodás és termés virágok ugyanazon egy növényen vannak. Változó alaku, majd tojásdad-hegyes, majd szives vagy rendetlenül karélyozott levelei fűrészelték; felső lapjukon sima, alul eres tapintatuak, a savanyu fekete epernél pedig szőrösek. Gyümölcse húsos doboz, mely fanyarédes vagy savanyu, színre fehér, vörhenyes vagy fekete. E család sajátsága : miszerint növényei tejnemü nedvet tartalmaznak. Európába Chinából hozatott, s ma a tenyésztés által több válfajt számlál, melyek közül legismertebbek a következők : a fehér vagy vörhenyes gyümölcösü édes eperfa, *Morus alba*; a fekete gyümölcösü savanyu eperfa, *M. nigra*;